

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 25. marca 1874.

Obs eg: Lugaste soli (kali) dobro gnojilo. — Koruza Stražimirka. — Drugi veliki govor grofa Hohenwarta in posnetki družih govorov. — Spominina deželni zbor Kranjski. (Dal.) — Moj pès. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Lugaste soli (kali) dobro gnojilo.

„Novice“ so unidan na hvalo umetnega gnoja podučen sestavek prinesle in omenile zdatne gnojilne moči tudi lugastih soli.

Z unim podukom vjema se ponudba družbe „Kalusz“, *) katera svoj sedež ima na Dunaji in prodaja posebno napravljene lugaste soli za gnojenje.

O tem kali-gnoji piše med drugim tako-le:

Sploh je znano, da hlevski (živinski) gnoj na polji tem bolj zaleže, čem več gnilca (Stickstoff) in fosforne kisline v sebi ima. To se doseže, če se lugastih soli na gnoj v hlevu in na gnojišče poredoma potresa. Dobiček je velik za kmetijstvo, stroški pa ne veliki.

Kaj pa delajo kali-soli v gnoji?

1. Žvepleno-kisla magnezija, ki je v kali-soléh, veže v gnoji amonijak tako, da iz njega izpuhteti ne more, kakor gips, ki se je dozda najboljši za ta namen rabil. Ker pa se imenovana magnezija lože razkroji, zato hitreje deluje na polji; vrh tega ne zadržuje samo amonijak v gnoji, temuč tudi v gnojnici obilo nabrano fosforno kislino.

2. Po gnoji v hlevu potresene kali-soli zabranujejo ne samo tega, da amonijak ne more izpuhteti iz gnoja, ampak tudi to moč imajo, da gnoj se potem ne zgreje tako hitro in tako hitro ne vrè. Na gnojišču pa se tako potreseni gnoj ne posuši tako hitro, kakor če je gnojišče z gipsom potreseno ali pa celó ne.

3. Ker se amonijak zadržuje v gnoji, da izpuhteti ne more, in gnoj tudi tako hudo ne vrè, zato zrak v hlevu ni tako oster, hlev ne smrdi tako, zrak je čistejši in bolj zdrav; s tem pa se odvrnejo marsikateri bolezní živini.

Najcenejša kali-gnojila in jako rodovitna sta: surov žvepleno-kisli kali (rohes schwefelsaures Kali) in pa surova žveplokisla kalimagnezija (rohe schwefelsaure Kalimagnesia); uni veljá 1 gold., ta 1 gold. 40 kr. colni cent.

Kako pa se rabijo ta kali-gnojila?

Mnogoletne skušnje na velikih posestvih in natančne preiskave so učile, da na dan in za eno veliko živino zadostuje $\frac{1}{2}$ ali $\frac{2}{3}$ funta gori imenovane kalimagnezije, da se doseže gori hvaljeni namen. — Kar potrebuje ena velika živina, to zadostuje za 8 do 10

repov drobnice. Celo leto se potrebuje tedaj 180 do 240 funtov.

Poprek se od enega velikega goveda dobí leto in dan 170 do 180 centov gnoja, to je, 5 velicih vozov, in ker ta gnoj zadostuje, dobro pognojiti $\frac{1}{2}$ orala, se po takem s primešanim kali-gnojem 60—80 funtov kalija prinese na 1 oral njive, kateri v zemlji večidel ostane za krompir, repo, peso, turšico, sočivje in druge kupčijske rastline, katere kalija najbolj potrebujejo.

Če na enem oralu zemlje prideláš sladkorne pese, vedi, da s tem pridelkom po perji in koreniki zemlji vzameš kakih 170 funtov kalija; navadna repa ga še vzame več, celó 220 funtov, krompir 135 do 150 funtov, lan 165 funtov, fižol 140 funtov. Ker pa vendar nekoliko del teh pridelkov kot perje ostane polji ali kot klaja gospodarju in se po takem vendar zmirom nekoliko kalija povrača njivi, tedaj bode zadostovala gori imenovana merica kalija, da se njiva zmirom pri polni moči in rodovitnosti ohrani. V vseh kmetijah, kjer nimajo živinskega gnoja zadosti, mora se mu dodati kali-soli.

Te soli naj se pa po gnoji celega hleva enakomerno potresejo, v ovčjih hlevih pa tako, da, ko se te soli potresejo, se brž nova stelja nastelje po njih, sicer ovce polizejo sol.

Nekateri se bojijo, da raztresanje soli po hlevih jih naredi vlažne (mokre); drugi pravijo, da sol škoduje parkljem.

Gori omenjena družba pa trdi, da se ni bati ne tega, ne unega.

Gnoju dodajati lugastih soli, ni še tako navadno, da bi mogli gospodarjem našim reči: začnite vsi tako; to pa je dokazano, da imenovane soli močno pospešujejo rodovitnost zemlje. Ker pa ta gnojila niso tako dober kup, kakor fabrika pravi, bi svetovali bolj premožnim gospodarjem, ki imajo 2 ali 3 hleve, poskusiti to gnojilo tako, da skušnje naredijo v enem hlevu s tem gnojem in ž njim pognojijo en kos njiv, drugi kos pa z navadnim gnojem; na te njive naj sejejo ali sadijo ista semena, in po prvih pridelkih zopet druga, povsod enaka, in po vsem tem naj preračunijo pridelke:

Gospodarske skušnje.

* Koruzo zgodnjo, rodovitno in težjo od navadne Hrvaške ponuja za seme posestnik Dragotin Stražimir na doljni Zelini na Hrvaškem. Krstil jo je po sebi koruzo Stražimirko. V „Obzoru“ piše, da 4 leta pred

*) Kalibergbau- und Salinenbetriebs-Gesellschaft „Kalusz“ in Wien, Hegelgasse Nr. 17.